

door Elly Simoens

Boom-Boom
Dimitri Leue en Sabien Clement
Lannoo, 2017

Doelgroep: eerste en tweede leerjaar / groep 3 en 4

Over de lesbrief

In een lege vlakte staat een boom. Hier wonen de eekhoorns van Eikrijk. Dit is de wereld en verder is er niets. Daar zijn ze van overtuigd. Tot er een vogel overvliegt met een takje van een andere boom. Die ontdekking zet alles op losse schroeven. Is er een andere boom? En wat als er nog andere eekhoorns zijn?

Boom-Boom is een ontroerend voorleesverhaal over vriendschap, vluchtelingen en pluimstaarten.

In deze lesbrief worden handvatten aangereikt om in de klas te werken rond thema's als migratie, diversiteit, samenleven, leren delen, ... Je vindt er eenvoudige, creatieve situatie- en reflectie-oefeningen met concrete begeleidingstips.

Instap

Toon foto's van een mens en 9 verschillende dieren, waaronder een eekhoorn. Vraag aan de kinderen wat het verschil is tussen al deze foto's. Is er één foto die er niet bij past? Waarom? Toon daarna foto's van 10 verschillende mensen. Maak een zo divers mogelijke selectie: mannen en vrouwen, mensen met verschillende huidskleur, kinderen, volwassenen en oudere mensen, ... Vraag opnieuw aan de kinderen of ze verschillen zien. Is er één foto die er niet bij past? Laat de kinderen concluderen dat al deze mensen anders zijn, maar wel allemaal mensen.

Toon vervolgens de tekeningen van bijlage 1. Daarop staan 10 verschillende eekhoorns uit het boek. Zien de kinderen hier verschillen in?

Leg uit dat je nu een verhaal gaat vertellen over eekhoorns. Die lijken allemaal hetzelfde. Maar als je goed kijkt, zijn er toch verschillen ... Lees het verhaal *Boom-Boom* voor.

Wie doet wat? (personages, karakter)

Doelstellingen:

- » De leerlingen begrijpen het verhaal.
- » De leerlingen leven zich in in de personages, denken na over de gevolgen van bepaalde handelingen of gedrag en geven daar hun mening over.
- » De leerlingen dramatiseren specifieke scènes.

Verdeel de klas in 4 groepen. Elke groep krijgt een eekhoornkaart. Gebruik hiervoor de 4 eerste kaarten van bijlage 1. Lees nu de fragmenten (zie hieronder) voor. Na elk fragment laat je iedere groep reageren. Wat deed hun eekhoorn op dit moment in het verhaal? Laat ze het fragment kort even naspelen. Een iemand van de groep gaat vooraan staan en zegt/doet hetzelfde als hun eekhoorn in het fragment. Probeer te stimuleren dat elke leerling in de groep aan bod komt.

Ga nu nog dieper in op de voorgespeelde situatie. *Wat vonden jullie van wat jullie eekhoorn zegt of doet? Vind je dat goed of niet goed? Wat zijn de gevolgen van die woorden of daden? Zou jij hetzelfde doen? Wat zou je misschien anders doen?*

Fragmenten:

- » pagina 2 en 3 van hoofdstuk 'Lach-Lach' (met Soeslik, Tamia en Tsjip)
- » pagina 1 en 2 van hoofdstuk 'Boem-Boem' (met Soeslik, Tamia en Tsjip, eventueel de groep van Ratufin de kaart van Callos geven)
- » pagina 5, 6 en 7 van hoofdstuk 'Boem-Boem' (met Ratufin, Soeslik, Tamia en Tsjip)
- » pagina 2 van het hoofdstuk 'Haat-Haat' (met Ratufin, Tamia en Tsjip, eventueel kan de groep van Soeslik de slang spelen)
- » pagina 3 van hoofdstuk 'Haat-Haat' (met Ratufin, Soeslik, Tamia en Tsjip)
- » pagina 5 van hoofdstuk 'Haat-Haat' (met Ratufin, Tamia en Tsjip, eventueel kan de groep van Soeslik de kaart van Callos geven)

Bang, boos, blij, verdrietig

Doelstellingen:

- » *De leerlingen leven zich in in een verhaal of in een personage.*
- » *De leerlingen bootsen bewegingen na en zetten die verder, en bedenken zelf bewegingen.*
- » *De leerlingen herkennen verschillende emoties en kunnen die nabootsen in mimiek en beweging.*

De leerlingen gaan een bewegings- en inleefoefening doen op het verhaal van Boom-Boom. Daarbij bewegen ze alsof ze eekhoorns zijn en drukken ze ook uit wat ze voelen.

Maak de kinderen eerst vertrouwd met de oefening door enkele concrete instructies te geven. Ga indien mogelijk naar de sportzaal, waar touwen en rekken hangen. Laat de kinderen fantaseren.

- » Wandel op handen en voeten als een eekhoorn op de grond.
- » Knabbel op een nootje.
- » Klim op je stoel alsof je een eekhoorn bent die een boom inklimt. (in de sportzaal: klim op het rek, in het touw, ...)
- » Ga slapen als een eekhoorn in je hol. Rol je staart om je lichaam.
- » Probeer jezelf te beschermen tegen een aanval. Gebruik je staart, je poten, ... Je mag je ook verschuilen.

Voeg daarna enkele emoties toe. Stimuleer de kinderen om dit op hun eigen manier weer te geven.

- » Je hebt de andere boom gevonden. Je bent heel erg blij. Spring op en neer, klap in je pootjes, knuffel de eekhoorn naast je, kijk blij, ...
- » De andere eekhoorns in je boom zijn gestorven. Je bent triest. Beweeg traag, maak je klein, kijk verdrietig, ...
- » Je bent bang van Ratufin. Sluit je ogen, krul je op, verberg je onder je staart, kijk bang, ...
- » Ratufin heeft je boom in brand gestoken. Je bent boos. Bal je vuisten, stamp met je poten, klem je tanden op elkaar, frons je wenkbrauwen, ...

Nu vertel je het verhaal van Boom-Boom opnieuw. Bij elke nieuwe passage bewegen de kinderen zoals de eekhoorn of eekhoorns waarover het stukje gaat. (Geef een teken bij het begin of het einde van elke passage, bijvoorbeeld door op een trommel of triangel te tikken.) Moedig de kinderen aan om niet alleen de 'feiten' van het verhaal uit te beelden, maar ook de emoties die erbij horen.

Verschillen en gelijkenissen

Doelstellingen:

- » *De leerlingen denken na over verschillen en overeenkomsten tussen personages.*
- » *De leerlingen formuleren verschillen en overeenkomsten met een klasgenoot, en benoemen de voordelen van specifieke eigenschappen.*
- » *De leerlingen weten dat iedereen anders is en hebben respect en waardering voor elkaars verschillen.*

De eekhoorns in het verhaal zien er niet allemaal hetzelfde uit. Net als mensen. Verwijs terug naar de activiteit van de instap. Toon nogmaals bijlage 1. Kunnen de kinderen van alle eekhoorns zeggen wie ze zijn? (let op: de laatste vijf eekhoorns van de bijlage zijn naamloos in het verhaal). Laat de kinderen de fysieke verschillen tussen de eekhoorns benoemen.

Daarna ga je even dieper in op het personage van Tamia. Zij heeft een dikkere staart. Waarmee wordt ze vergeleken in het boek? (een dikke tak). Lees het fragment op de derde spread van het boek (rechterpagina) nog eens voor. Noemt Soeslik haar echt een dikke tak? Of denkt Tamia dit snel van zichzelf? Wat is een voordeel van die dikke staart? (zie begin hoofdstuk 2: zorgt voor schaduw)

Verdeel de klasgroep nu in duo's. De kinderen benoemen elk één (fysiek) verschil met de ander. Daarna benoemen ze elk ook één (fysieke) gelijkenis. Samen maken ze een tekening waarop ze de twee verschillen en de twee gelijkenissen duidelijk tekenen. Als dit te moeilijk is, laat hen dit tekenen of aanduiden op een printje van een blanco silhouet. Nu denken ze na over de voordelen van deze vier uiterlijke kenmerken. Bij elk kenmerk schrijven of tekenen ze dat voordeel.

Wat zeg je?

Doelstellingen:

- » *De leerlingen tonen interesse in en respect voor andere talen.*
- » *De leerlingen herkennen eenvoudige woorden in andere talen.*
- » *De leerlingen kunnen woorden met dezelfde betekenis of woorden met dezelfde talen sorteren en ordenen.*

De strepeneekhoorns spreken een andere taal dan de bruine eekhoorns. De eerste woordjes die Tsjip in de nieuwe taal van de andere eekhoorns leert zijn: oog, mond, oor, staart, zon, maan, dag, boom, ik, jij, hij, zij, wij, jullie.

Ga op zoek naar de vertaling van minstens vier van deze woordjes in minstens drie andere talen. Als er kinderen in de klas zitten met andere thuistalen, kies dan zeker voor die talen. Schrijf de Nederlandse én de vertaalde woordjes op kaartjes. Leg de kaartjes open op de grond. Wijs één Nederlands kaartje aan en laat de kinderen zoeken naar hetzelfde woord in de andere talen. Laat de kinderen tijdens de activiteit benoemen over welke talen het volgens hen gaat. Laat de kinderen de woorden op de kaarten ook zoveel mogelijk hardop zeggen. Wijs daarna een kaartje met een woord in een andere taal aan en laat hen hetzelfde doen. Ga door tot alle woorden in hoopjes samen liggen.

Kunnen de kinderen de kaartjes daarna sorteren per taal? Wat valt hen op aan elke taal (bijvoorbeeld bijzondere klanken, letters of tekens die terugkomen, woorden zijn steeds langer of korter, ...)?

Dit sorteerspel kun je opnieuw laten spelen in hoekenwerk of in kleine groepjes. Je kunt er ook een memoryspel mee maken. De kinderen zoeken dan één woord in twee verschillende talen, of twee woorden van dezelfde taal.

Zo voelt het om 'anders' te zijn

Doelstellingen:

- » *De leerlingen ervaren hoe het voelt om 'anders' te zijn.*
- » *De leerlingen aanvaarden verschillen en vinden 'anders' zijn bij zichzelf en andere kinderen oké.*
- » *De leerlingen geven emoties weer door middel van bewegingen en lichaamshoudingen.*

Kopieer bijlage 1 twee of drie keer, tot je voor elk kind één kaartje hebt. Deel de kaartjes uit. Zorg dat het kaartje van Tsjip er maar één keer tussen zit. Geef dit kaartje aan een kind met sterke sociale vaardigheden, dat goed in de groep ligt. Zet rustige muziek op. De kinderen lopen vrij rond in de klas. Ze moeten het andere kind of de andere kinderen zoeken die hetzelfde kaartje hebben als zij. Ze mogen de kaartjes niet tonen, maar ze mogen de tekening wel omschrijven. Als dit te eenvoudig is, mogen ze ook niet praten, dan moeten ze dus uitbeelden, wijzen, ... Als ze denken hun partner gevonden te hebben, blijven ze bij elkaar staan.

Er zullen zich snel enkele duo's gevormd hebben. Moedig de kinderen die nog alleen lopen aan om die duo's aan te spreken. Misschien hebben zij wel een derde identieke kaartje. Als alle kinderen hun partner(s) gevonden hebben, zet je de muziek af. Loop rond en controleer de kaartjes. Een kind zal nog altijd alleen staan: Tsjip. Laat iedereen de kaartjes goed controleren, en besluit: Tsjip is inderdaad de enige zonder partner. Vraag aan het kind hoe het zich daarbij voelt. Hoe voelde het in het begin van de oefening? En na een tijdje? En op het einde? Bespreek dit in een klasgesprek met de leerlingen. 'Alleen zijn' of 'uitgesloten zijn' is niet leuk.

Herhaal nu de bewegingsoefening van **Bang, boos, blij**. Geef alleen de emotie-opdrachten. Deel opnieuw de kaartjes van kopieerblad 1 uit. Maar geef één kind een kaartje met de slang op (zie kopieerblad 2). Tijdens de bewegingsoefening gedraagt die zich niet als een eekhoorn, maar als een slang. Hou ook na deze oefening een klasgesprek. Hoe voelde het om 'anders' te zijn? Vonden de andere 'dieren' dit grappig? Misschien deden andere dieren hier niet moeilijk over, maar voelde de slang zich wel heel bewust van zijn verschillen? Ga dieper in op het feit dat 'anders' zijn er soms voor zorgt dat je je alleen of uitgesloten voelt. Dat is geen fijn gevoel. Toch is anders zijn helemaal oké (verwijs naar activiteit **Vershillen en gelijkenissen**). Daarom is het belangrijk dat we iedereen in de groep aanvaarden en niemand uitsluiten. Zelfs al is die anders. Want iedereen heeft zijn talenten (zie opnieuw activiteit **Vershillen en gelijkenissen**).

Sluit deze activiteit af met een nieuwe bewegingsoefening. Maar nu mogen eekhoorns ook slangenbewegingen maken als ze dat willen. En de slang eekhoornbewegingen. En misschien wil ieder kind wel gewoon zijn lievelingsdier nadoen? Alles kan en mag nu!

Hoe voelt het om te verhuizen?

Doelstellingen:

- » *De leerlingen reflecteren over de voor- en nadelen van verhuizen en de gevolgen ervan.*
- » *De leerlingen herkennen niet-aanvaardbaar gedrag en denken na over wat ze in een conflictsituatie kunnen doen.*
- » *De leerlingen leren in de omgang met anderen rekening te houden met elkaars gevoelens.*

Vraag welke kinderen er ooit al verhuisd zijn. Waarom zijn ze verhuisd? Vonden ze dat leuk of niet? Kunnen de andere kinderen ook voor- of nadelen van verhuizen bedenken? Schrijf op het bord in twee kolommen de voor- en nadelen van verhuizen in steunwoorden. Bijvoorbeeld: voel me alleen, geen vriendjes, ander huis, nieuwe buurt, andere school – nieuwe vriendjes, grotere tuin, leukere buurt, leuke leerkracht, ...

Focus nu op de gevoelens die de kinderen hadden of zouden hebben na het verhuizen. Waren er kinderen die zich niet meteen thuis voelden in hun nieuwe klas? Voelden ze zich anders? Hou hier een kort klasgesprek over.

Daarna speel je met de hele klas een rollenspel. Leg eerst een kaartje of plattegrond van de speelplaats klaar. Geef aan elk kind een lego- of duplopopje.

- » Elk kind mag zijn popje zetten op zijn favoriete plek op de speelplaats.
- » Het kind dat net verhuisd is, komt als laatste. Waar gaat het staan? Hoe voelt het zich daarbij?
- » Willen de andere kinderen hun popje verplaatsen? Waarom wel of waarom niet?
- » Wat als het 'nieuwe' kind begint te huilen?
- » Neem zelf een legopopje en geef het 'nieuwe' kind een duw. Wat doen de andere popjes? Komen ze hem helpen, halen ze de juf of meester, troosten ze hem nadien, ... Hoe voelt het nieuwe kind zich daarbij?
- » Een kind geeft een ander kind op de speelplaats een duw. Dat kind duwt terug. Lees hierbij kort een passage uit *Boom-Boom* opnieuw voor:

Stilletjes mompelde (Tsjip): 'Jullie eerst stout! Jullie eerst slaan en stampen! En gevangen en stelen! Jullie eerst! Wij verdedigen. Verdedigen! En ook wel een beetje stout!'

- » Wat vinden de kinderen van deze situatie? Wie stelt hier fout gedrag? Wie begrijpt de reactie van het geduwde kind (of van Tsjip)? Wat vinden de kinderen dat er nu moet gebeuren?

Hou bij deze activiteit zeker rekening met de bestaande groepsdynamiek in de klas. Zorg dat elk kind zich veilig voelt. Laat de kinderen eventueel per twee één popje 'bedienen'.

Hoe voelt het om te vluchten?

Doelstellingen:

- » *De leerlingen denken na over oorzaken of redenen om te vluchten.*
- » *De leerlingen leven zich in in de situatie van een vluchteling.*

De strepeneekhoorns moeten hun boom verlaten. Hoe komt dat? (er is niet genoeg eten, hun boom is in brand gestoken) Brainstorm samen met de kinderen wat andere redenen zouden kunnen zijn voor eekhoorns om te vluchten. Schrijf de redenen op het bord. Help de kinderen om ruim te denken: te weinig eten, te weinig drinken, oorlog/ruzie, natuurramp zoals aardbeving of blikseminslag, dode boom, te weinig plaats voor iedereen, ...

Laat elk kind nu een tekening maken van een situatie waarin eekhoorns zouden moeten vluchten. Bekijk samen alle tekeningen. Zouden de kinderen in deze situaties ook naar een andere plek willen gaan? Zouden ze dat leuk vinden of niet? Waarom zouden ze het wel of niet doen?

De eekhoorns vluchten naar een andere boom. Kijk samen naar de tekening op pagina 6 van hoofdstuk 'Haat-Haat'. De dieren hebben niets bij. Wat vinden de kinderen daarvan? Stel dat zij naar een andere plek zouden vluchten. Wat zouden ze dan meenemen?

De kinderen mogen bij hun tekening een koffer tekenen. Daarin mogen ze vijf voorwerpen tekenen die ze zouden meenemen. Bekijk de tekeningen opnieuw samen. Zijn er voorwerpen die bijna iedereen meeneemt? En zijn er voorwerpen die maar één of twee mensen meenemen? Bespreek enkele opvallende tekeningen. Vraag aan het kind waarom het voor dit voorwerp kiest. Wat vinden de andere kinderen hiervan?

Deel-Deel

Doelstellingen:

- » *De leerlingen ervaren hoe het voelt om weinig of niets te hebben.*
- » *De leerlingen denken na over de termen 'eerlijk' en 'delen'.*

Verzamel 3 noten per kind, 1 (noten)koekje per kind, een stuk (noten)taart en een groot glas melk. De notenkoekjes leg je vooraan. Verdeel de noten onder de kinderen. De meeste kinderen krijgen 2 of 3 noten. Een vijftal kinderen krijgen slechts 1 noot. Twee kinderen krijgen elk de helft van de resterende noten. Vertel dat elk kind zo dadelijk een lekker notenkoekje krijgt. Maar daarvoor moeten ze wel 3 noten aan jou geven. Wie 7 noten geeft, kan een groot stuk notentaart met het glas melk krijgen.

Overloop samen met de kinderen de mogelijkheden. De kinderen met drie noten leggen die alvast klaar voor een koekje. Dat zouden zij kunnen kopen. Benoem nu dat er kinderen zijn met maar één noot, en kinderen met meer noten. Laat de kinderen met meer noten naar voren komen. Wat zouden zij kopen? Twee of drie koekjes? Of misschien zelfs een stuk notentaart en melk? Wat kunnen de andere kinderen dan kopen? Wat gebeurt er als je alle noten op tafel legt? Hoeveel koekjes kunnen jullie dan samen kopen? Hoeveel koekjes heeft elk kind dan? Wat zouden de kinderen nu willen doen? Gebruik zeker de term 'delen' en ga in op wat kinderen 'eerlijk' vinden en wat niet.

Koppel terug naar het verhaal. De boom van de bruine eekhoorns had meer dan genoeg eten. De boom van de strepeneekhoorns had geen eten meer. Vinden de kinderen dat de bruine eekhoorns zouden moeten delen? Waarom wel of niet?

Zorgen voor elkaar?

De strepeneekhoorns komen aan bij de nieuwe boom. Maar de bruine eekhoorns weten niet goed wat ze moeten doen. Er volgt een grote discussie. Lees de eerste twee pagina's van hoofdstuk 6 opnieuw voor.

Sommige eekhoorns geven redenen om de andere dieren wel toe te laten in hun boom. Andere geven redenen om hen niet te laten wonen in hun boom. Schrijf deze redenen vooraf op het bord en lees ze één voor één voor.

- » Ze zijn met veel te veel.
- » Ze zullen onze boom kapotmaken.
- » Nieuw bloed is goed voor de groep.
- » Ze kunnen het gevaarlijke werk doen.
- » Zij zijn zelf gevaarlijk, ze bijten staarten af.
- » Ze kunnen het vuile werk doen.
- » Zij zijn zelf vuil, wie weet welke vlooiën ze allemaal meebrengen.
- » Ik ben bang voor wat ik niet weet.
- » Ze zullen onze eikels stelen.
- » Ik wil niet alleen aan mezelf denken.
- » Ik wil geen moordenaar zijn.

Voeg nog enkele stellingen toe. Koppel daarbij terug naar de vorige activiteiten rond het boek.

- » Ze zullen al onze eikels opeten en dan hebben we zelf niets meer. (verwijzen naar activiteit **Deel-Deel**)
- » Ze kunnen andere soorten noten voor ons vinden en openmaken. (verwijzen naar activiteit **Verschillen en gelijkenissen**)
- » ...

Als de kinderen denken dat een zin een reden is om de eekhoorns wel te laten komen, steken ze een groen kaartje op. Als ze denken dat het een reden is om ze niet toe te laten, steken ze een rood kaartje op. Kleur de stellingen aan het bord groen en rood. Stuur eventueel bij als de meerderheid fout heeft gestemd.

Overloop nu eerst alle rode stellingen opnieuw. De kinderen mogen opstaan als deze stelling een goede reden vinden om de andere eekhoorns niet toe te laten. Vraag aan de kinderen die opstaan waarom ze dat vinden. Waarom zijn de andere kinderen niet akkoord?

Overloop nu alle groene stellingen opnieuw. De kinderen mogen weer opstaan als ze een stelling een goede reden vinden om de eekhoorns toe te laten. Bij stellingen als 'ze kunnen het vuile werk doen', zullen waarschijnlijk niet veel kinderen opstaan. Concludeer dat niet alle redenen om de dieren toe te laten, goede redenen zijn.

Laat de kinderen klassikaal beslissen (door stemming) wat zij zouden doen, en ook waarom.

Bijlage 1: Eekhoornkaarten

Bijlage 1: Eekhoornkaarten

Bijlage 2: Slang

